

Besedilo: Borut Črnivec

S smučmi tako ali drugače

Turno in alpinistično smučanje ter freeride

Primerjava

Alpinistično smučanje smo umestili v zgodovino in čas, zanimivo pa ga je uvrstiti med ostale sorodne športe in ga z njimi primerjati. Težave se nam odprejo pri vidikih sorodnosti – četudi se omejimo na najelementarnejše, poznamo mnogo zelo različnih oblik drsenja po snegu – različnih bodisi po opremi in tehniki bodisi po značilnostih terena ali snežne podlage. Glede na razpoložljivi prostor bomo izpustili primerjave z daljnim sorodstvom, kot so npr. alpsko smučanje in deskanje na smučiščih, gorsko pohodništvo na smučeh ipd. Omejili se bomo le na najožje sorodstvo, ki ga danes predstavljata turno smučanje in smučanje brez omejitev (*freeride*). Prvega ni treba posebej predstavljati, v naših krajih je prisotno že več kot pol stoletja, število turnih smučarjev pa je v zadnjih dvajsetih letih pri nas tudi močno naraslo. Smučanje brez omejitev je k nam kot toliko drugega prijadralo z one strani Atlantika v zadnjem desetletju. V temeljih razširja variantno smučanje – smuko po neteptanih terenih v okolici žičniških naprav, ki se je v Evropi "avtohtono" pojavilo že ob nastanku smučarskih središč. Vse navedene zvrsti smučanja imajo nekaj opaznih skupnih značilnosti, seveda pa tudi vrsto manjših in večjih razlik, ki jih bomo poskusili podrobneje orisati.

Skupne značilnosti

Smuka se v vseh treh primerih odvija po neutrjeni, naravni in čim bolj nedotaknjeni snežni podlagi. Pri vseh oblikah imamo podobne težave z nedotaknjenostjo – to vsekakor najdemo v odročni divjini, mnogo terenov, tur oziroma smeri pa je zaradi bližine, zanimive konfiguracije ali strmine in manjše relativne nevarnosti plazov občutno bolj obiskanih. Množičnost hitro uniči nedotaknjenost in od smučin razorane vesine so lahko le še senca tistih užitkov, ki smo jih odšli iskat v belino.

Vsem trem opojnostim pa je skupna tudi glavna skupna nevarnost – nevarnost plazov. S tem so povezana nujna znanja akterjev o gibanju na plazovitih območjih ter večšine učinkovite in hitre uporabe osnovnih zaščitnih pripomočkov: plazovne žolne, sonde in lopate.

Gorniški dejavnik

Pri razlikah je umestno osvetliti osnovne nagibe in vrednote športnega udejstvovanja, ki je zelo različno. Pri smučanju brez omejitev so nesporno v ospredju gibalni užitki neomejenega smučanja, morebitni dodatni vzpon z vrha žičnice na greben ali sedlo pa le nujno zlo na poti do adrenalina. Nasprotno je turno smučanje, kjer je vzpon na vrh z lastnimi močmi osnovni element

ture, lahko osredotočeno na doživetje gorske narave in so smučarski užitek drugotnega pomena. Mešanje gornjskih in smučarskih motivacijskih dejavnikov je pri turnem smučanju pravzaprav povsem odvisno od posameznika in pogosto tudi od vremenskih in snežnih razmer – smučiči lahko izkoristimo kot pripomoček za udobnejši obisk zasneženih gora. Alpinistično smučanje je z vidika gornjstva bližje turnemu smučanju, vendar je spust za smučarja pomembnejši izziv od vzpona.

Teren, sneg, padci, hitrost

Naštete dejavnike vzemimo pod drobnogled hkrati, saj se vzroki, posledice in značilnosti prepletajo. Za večino turnih smukov so značilni tereni, ki ob normalnih snežnih pogojih dopuščajo padce brez posledic. Pri težjih turnih smukih, ki imajo izpostavljene odseke, lahko postane padec ali zdrs na trdi podlagi usoden. Pri stopnjevanju strmine in izpostavljenosti je za alpinistično smučanje značilno, da vsaka izguba ravnotežja predstavlja resno nevarnost, morebitne padce je težko, pogosto pa nemogoče zaustaviti. Težje smeri zato praviloma dočakajo obisk le v dobrih snežnih razmerah, ko snežna podlaga ni trda.

Vrsta snega igra ključno vlogo pri smučanju brez omejitev, kjer se preprosto prelevimo v "lovce na pršič", vse druge vrste snega, z izjemo spomladanskega gnilca, pa so slaba

tolažba. Manjši padci v globokem pršiču so prej doživetje kot nadloga, praviloma neusoden izid tudi pri hudih padcih pa sam po sebi vodi v dvojce – v smučanje po vedno bolj strmem, zahtevnem terenu, kjer s skoki premagujemo zapore in pregrade, in hkrati v smučanje pri izrazito večji hitrosti. Variiranje hitrosti glede na vrst snežne podlage opazimo tudi pri turnem in alpinističnem smučanju. Pri zadnjem je hitrost od vseh naštetih športnih zvrsti v povprečju najmanjša.

Oprema

Očitne razlike seveda opazimo pri opremi. Večina sodobne turnosmučarske opreme je danes primerna tudi za alpinistično smučanje, pri katerem lahko za težje smeri potrebujemo dodatno alpinistično opremo. Izrazito izstopa oprema za smučanje brez omejitev, ki se je pravzaprav preporočilo s pojavom zelo širokih smučič. Te odlikuje neprimerljiva plovnost, zato nudijo povsem drugačno smučarsko izkušnjo, kot jo doživljamo pri turnem ali alpinističnem smučanju. Ker se pri smučanju brez omejitev praviloma ne vzpenjamo, teža opreme ne igra ključne vloge, zaradi česar je razširjena dodatna zaščitna oprema (plazovni ABS-nahrbtnik ali plazovna zračna blazina, ščitniki ramen, komolcev, zapestij, "želva" za zaščito hrbtenice ter integralna čelada) težja od alpinistične.

Snežne deske

Pri predstavljeni primerjavi podobnosti in razlik med alpinističnim in turnim smučanjem ter smučanjem brez omejitev na koncu omenimo še deskanje. Vse tri zvrsti po navadi obravnavamo posplošeno – dopuščamo tako drsenje na smučeh kot na snežni deski. Tehnika spusta pri tem seveda odstopa, a večina orisanih značilnosti ostane. Deskarje pogosto srečujemo na turnosmučarskih terenih, kjer so sicer obsojeni na napornejši vzpon z utiranjem gazi, a zato kasneje nagradi s spustom "brez omejitev".

Verjetno bomo vse bolj srečevali tudi deskarje s *split-boardom*,¹ ki omogoča vzpon s kožami kot na turnih smučeh, na vrhu pa deskar obe polovici združi v enovito desko in lahkotno odpluje v dolino.² Pri alpinističnem smučanju, kjer večino vzpona največkrat opravimo na derezah, je vseeno, ali s seboj nosimo smučič ali desko, oba pripomočka sta zanimiva za spust. Prednost smučič se izkaže le na težjih vodoravnih prehodih, v vertikalnih ožinah pa je prednost na strani deske – a ne eno ne drugo ne predstavlja resničnega smučarskega oziroma deskarskega izziva. ●

¹ Deljiva snežna deska.

² O spustu s tako desko lahko preberete v prispevku Mateja Tonejca Na dolgi poti, PV 9/2011, str. 53.

Deskanje po Italijanski varianti
Zimske smeri v Mangartu
Foto: Marko Kern

